The Digital *Liber exceptionum* Project (https://exceptiones-project.wlu.ca)

Augustinus de agone christiano (fol.5rb-vb)

1. Quando dictum est dyabolo. terram manducabis. dictum est peccatori. terra es. et in terram ibis. datus est ergo in cibum dyabolo peccator. non simus terra si nolumus manducari a serpente.

   quando enim dictum est diabolo: terram manducabis, dictum est peccatori: terra es, et in terram ibis. datus est ergo in cibum diaboli peccator. non simus terra, si nolumus manducari a serpente.

   Augustinus Hipponensis, *De agone Christiano*, 2.2 (CSEL 41, J. Zycha ed., p.103, ll.11-14).

2. Filius dei hominem assumpsit et in illo humana perpessus est. hec medicina hominum tanta est quanta non potest cogitari. Nam que superbia sanari potest si humilitate filii dei non sanatur. Que auaricia sanari potest. si paupertate filii dei non sanatur. Que iracundia sanari potest. si patiencia filii dei non sanatur. Que impietas sanari potest. si caritate filii dei non sanatur. Postremo. que etiam timiditas sanari potest. si resurrectione corporis non sanatur. erigat spem suam genus humanum. et recognoscat naturam suam. Videat quantum locum habeat in operibus dei. Nolite uos ipsos contempnere uiri. filius dei uirum suscepit. Nolite uos ipsas contempnere femine. filius dei natus est ex femina. Nolite tamen amare carnalia. quia in filio dei. nec masculus nec femina sumus. Nolite amare temporalia. quia si bene amarentur. amaret ea homo quem suscepit filius dei. Nolite timere contumelias. et crucem et mortem. quia si nocerent homini non ea pateretur homo quem suscepit filius dei.

   itaque filius dei hominem adsumpsit et in illo humana perpessus est. haec medicina hominum tanta est, quanta non potest cogitari. nam quae superbia sanari potest, si humilitate filii dei non sanatur? quae auaritia sanari potest, si paupertate filii dei non sanatur? quae iracundia sanari potest, si patientia filii dei non sanatur? quae inpietas sanari potest, quae caritate filii dei non sanatur? postremo quae timiditas sanari potest, si resurrectione corporis non sanatur? erigat spem suam genus humanum et recognoscat naturam suam; uideat, quantum locum habeat in operibus dei. nolite uos ipsos contemnere, viri; filius dei uirum suscepit. nolite uos ipsas contemnere, feminae; filius dei natus ex femina est. nolite tamen amare carnalia, quia in filio dei masculus nec femina sumus. nolite amare temporalia, quia, si bene amarentur, amaret ea homo, quem suscepit filius dei. nolite timere contumelias et cruces et mortem, quia, si nocerent homini, non ea pateretur homo. quem suscepit filius dei.

Augustinus Hipponensis, *De agone Christiano*, 11.12 (CSEL 41, J. Zycha ed., p.115, ll.7-24).

3. Si multum de nobis sentimus. dignemur ymitari eum qui filius altissimi uocatur. Si parum de nobis sentimus. audeamus imitari pastores et publicanos qui eum ymitati sunt. O medicinam omnibus consulentem. omnia tumentia comprimentem. omnia tabescentia reficientem. omnia superflua resecantem. omnia necessaria custodientem. omnia perdita reparantem. omnia deprauata corrigentem. Quis iam se extollat contra filium dei. Quis de se desperet. pro quo tam humilis uoluit esse filius dei. quis beatam uitam esse arbitretur. in hiis que contempnenda docuit esse filius dei. Quibus aduersitatibus cedat. qui naturam hominis tantis persecutionibus custoditam credit in filio dei. Quis sibi esse clausum ad regnum celorum iter putet. qui publicanos et meretrices cognoscit ymitatos esse filium dei. Qua peruersitate non careat. qui facta et dicta intuetur. et diligit et sectatur. illius hominis in quo se nobis ad uite exemplum prebuit filius dei. Itaque iam et masculi. et femine et omnis etas. et omnis huius seculi dignitas. ad spem uite eterne commota est.

   si multum de nobis sentimus, dignemur imitari eum, qui filius altissimi uocatur; si parum de nobis sentimus, audeamus imitari piscatores et publicanos, qui eum imitati sunt. o medicinam omnibus consulentem, omnia tumentia comprimentem, omnia tabescentia reficientem, omnia superflua resecantem, omnia necessaria custodientem, omnia perdita reparantem, omnia deprauata corrigentem! quis iam se extollat contra filium dei? quis de se desperet, pro quo tam humilis esse uoluit filius dei? quis beatam uitam esse arbitretur in his quae contemnenda esse docuit filius dei? quibus aduersitatibus cedat, qui naturam hominis tantis persecutionibus custoditam credit in filio dei? quis sibi esse clausum regnum caelorum putet, qui cognoscit publicanos et meretrices imitatos esse filium dei? qua peruersitate non careat, qui facta et dicta intuetur et diligit et sectatur illius hominis, in quo se nobis ad exemplum uitae praebuit filius dei? Itaque iam et masculi et feminae et omnis aetas et omnis huius saeculi dignitas ad spem uitae aeternae commota est.

   Augustinus Hipponensis, *De agone Christiano*, 11.12-12.13 (CSEL 41, J. Zycha ed., p.116, ll.7-21, 1-5).

4. Subiciamus animam deo. si uolumus seruituti subicere corpus nostrum et de dyabolo triumphare. fides est prima que subiugat animam deo. deinde precepta uiuendi. quibus custoditis spes nostra firmatur. et nutritur caritas. et lucere incipit quod antea tantum modo credebatur. cum enim cognitio et actio beatum hominem faciant. sicut in cognitione cauendus est error. sic in actione cauenda est nequicia.

   Subiciamus ergo animam deo, si uolumus seruituti subicere corpus nostrum et de diabolo triumphare. fides est prima, quae subiugat animam deo; deinde praecepta uiuendi, quibus custoditis spes nostra firmatur et nutritur caritas et lucere incipit, quod antea tantummodo

credebatur. cum enim cognitio et actio beatum hominem faciant, sicut in cognitione cauendus est error, sic in actione cauenda est nequitia.

Augustinus Hipponensis, *De agone Christiano*, 13.14 (CSEL 41, J. Zycha ed., pp.117-18, ll.21-25, 1-2).

5. Corpus non ascendit. sed leuatum est in celum. illo leuante qui ascendit. si enim quisque descendat. uerbi gracia. nudus de monte. cum autem descenderit uestiat se. et uestitus iterum ascendat. recte utique dicimus. Nemo ascendit nisi qui descendit.

   Non enim intelligunt, quoniam corpus non ascendit in caelum; dominus enim ascendit, corpus autem non ascendit, sed leuatum est in caelum illo leuante, qui ascendit. si enim quisque descendat uerbi gratia de monte nudus, cum autem descenderit, uestiat se et uestitus iterum ascendat, recte utique dicimus: nemo ascendit, nisi qui descendit, nec uestem consideramus, quam secum leuauit, sed ipsum, qui uestitus est, solum dicimus ascendisse.

   Augustinus Hipponensis, *De agone Christiano*, 25.27 (CSEL 41, J. Zycha ed., pp.127-8, ll.20-23, 1-5).

6. Ubi uetat dominus iudicare. illud admonet ne dampnemus aliquem cuius uel cogitatio nobis non aperta est. uel nescimus qualis postea sit futurus.

   sed illo loco, ubi uetat iudicare, illud admonet, ne damnemus aliquem, cuius uel cogitatio nobis non aperta est uel nescimus, qualis postea sit futurus.

   Augustinus Hipponensis, *De agone Christiano*, 27.29 (CSEL 41, J. Zycha ed., p.130, ll.4-7).

7. Debet ecclesia catholica correctis. et pietate firmatis filiis libenter ignoscere. cum ipsi petro personam eius gestanti. et cum in mari titubasset. et cum dominum carnaliter a passione reuocasset. et cum aurem serui gladio prescidisset. et cum ipsum dominum ter negasset. et cum in simulationem postea superstitiosam lapsus esset. uideamus ueniam eius concessam. eoque correctum. atque firmatum. usque ad dominice passionis gloriam peruenisse.

   debet ergo ecclesia catholica correctis et pietate firmatis filiis libenter ignoscere, cum ipsi Petro personam eius gestanti, et cum in mari titubasset et cum dominum carnaliter a passione reuocasset et cum aurem serui gladio praecidisset et cum ipsum dominum ter negasset et cum in simulationem postea superstitiosam lapsus esset, uideamus ueniam esse concessam eumque correctum atque firmatum usque ad dominicae passionis gloriam peruenisse.

Augustinus Hipponensis, *De agone Christiano*, 30.32 (CSEL 41, J. Zycha ed., p.135, ll.2-10).